

ŞEYTAN AYRINTIDA GİZLİDİR

Aydınlık Gazetesi, 3 Ekim 2020

Yıldırım Koç

Bu yıl Haziran ayında İstihdam Kalkanı Paketi piyasaya sürüldüğünde, kıdem tazminatını tümüyle ortadan kaldırmaya yönelik saldırının ayrıntıda gizli olduğunu teşhir etmiştik. Cambaza bak numarası gündemdeydi. İnsanlar kıdem tazminatı fonuyla meşgul edilirken, belirli süreli iş sözleşmelerinin kullanılmasının önündeki engellerin 25 yaşın altındaki gençler ve 50 yaşın üstündeki yetişkinler için kaldırılması öngörülmüyordu. Bunun anlamı, bu yaşlardaki işçiler için kıdem tazminatının tümüyle ortadan kaldırılmasıydı. Tezgah iyi kurgulanmıştı. Şeytan ayrıntıda gizliydi. Bereket işçi sendikaları konfederasyonları ve sendikaları bu konuyu hemen kavradı ve gereken tepkiyi gösterince konu ertelendi. Ancak Hazine ve Maliye Bakanı'nın 29 Eylül günü açıkladığı 2021-2023 Yeni Ekonomi Programı'nda yeniden gündeme geldi. Bu konuyla önümüzdeki haftalarda uğraşacağı benziyoruz.

Yeni Ekonomi Programı'nda öngörülen çalışma yaşamına ilişkin düzenlemelerde yine bir ayrıntı var. Eğer konuyla yakından uğraşmıyorsanız, yine tezgaha gelebilirsiniz. Şeytan yine ayrıntıda gizli.

KISMI SÜRELİ ÇALIŞMA

İş Kanununun 13. maddesi kısmi süreli çalışmayı düzenlemektedir. Ayrıca bu konuda bir yönetmelik de vardır. Bu metinlere göre, haftalık çalışma süresinin 30 saatin altında olması durumunda, tam süreli değil, kısmi süreli (part-time) çalışma söz konusudur.

Yeni Ekonomi Programı'nda "kısmi süreli çalışmayı teşvik edici" düzenlemelerden söz ediliyor. Ayrıca şöyle deniyor: "İleri yaş gruplarında istihdamın desteklenmesine yönelik olarak 50 yaş üstü tam zamanlı çalışanların kısmi zamanlı çalışmaya geçişi teşvik edilecek, bu sayede iş ve yaşam dengesi daha sağlıklı hale getirilecektir."

Ne var ki bunlarda? İstihdamı artırmak amacıyla son derece iyi niyetli girişimleri niçin sorguluyorsun ki?

Şeytanı yine gözden kaçıyorsunuz.

Şeytanı yakalayabilmek için Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun (TİSK) taleplerine bakalım.

TİSK NE İSTİYOR?

TİSK, Türkiye'de işverenlerin çalışma yaşamı konusunda en deneyimli, en akıllı, işverenlerin uzun vadeli çıkarlarını en iyi bilen, formüle eden ve gündeme getiren örgütüdür. TİSK, kendi alanlarında çok nitelikli bir uzman kadrosuna sahiptir.

TİSK'in 28 Aralık 2019 günü gerçekleştirilen 27. Olağan Genel Kurulu'na sunulan çalışma raporunda örgütün talepleri arasında "kısmi süreli çalışmalarda, fazla sürelerle çalışma ve fazla çalışma yasakları kaldırılmalıdır" isteği de yer almaktadır.

Bu talepte ne şeytanlık var ki?

İlgili yönetmeliğe göre, kısmi süreli çalışan işçilerin fazla çalışma (mesai) yapması yasaktır. İşverenlerin talebi, kısmi süreli çalışan ve haftalık çalışma süresi 30 saati geçemeyecek olan işçileri fiilen daha uzun süreler çalıştırabilmektir. Kısmi süreli çalışan işçinin bazı önemli hakları tam süreli çalışan işçiden daha azdır. Böylece işverenlerin işgücü maliyeti düşürülebilecektir.

Küçük şeytan bu.

KIDEM TAZMİNATINA SALDIRI

Büyük şeytan kıdem tazminatı konusunda. Yine kıdem tazminatı mı? Evet, yine kıdem tazminatı.

Yeni Ekonomi Programı'nda 50 ve daha yukarı yaşlardaki işçilerin kısmi süreli çalışmaya geçişlerinin teşvik edileceği yazıyor.

Türkiye'de işverenlerimiz iyi niyetlidir; ama ben yine de eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürmeyeyim.

Ben, başka ülkelerde sık sık gördüğümüz türden acımasız, zalim, üçkağıtçı ve hatta şerefsiz bir patron olsaydım ve Yeni Ekonomi Programı'ndaki son derece iyi niyetli düzenleme girişimini görseydim, kafam hemen şeytan gibi işlemeye başlardı. Yeni Ekonomi Programı'nı hazırlayanların da son derece iyi niyetli olduğunu bildiğimden, böyle bir şeytanlığı onların düşünmediğine eminim.

Kıdem tazminatı hangi ücret üzerinden hesaplanır? İşçinin almakta olduğu son giydirilmiş ücret üzerinden. İşçinin ücreti bir ay önce artmışsa bile, diyelim 20 yıllık kıdem tazminatının hesabında bir ay önce artırılmış ücret esas alınır. Yıllık ortalama ücret filan dikkate alınmaz.

Ücreti artıyorsa iyi; peki, ya ücreti düşüyorsa?

Ücreti nasıl düşer?

Diyelim tam süreli veya tam zamanlı çalışan 55 yaşında 20 yıllık bir işçiyi, öngörülen program uyarınca, kısmi süreli çalışmaya teşvik ettiniz. Bu durumda olan iki işçiye, "ya birinizi işten çıkarmak zorunda kalacağım, ya da ikinizi birden kısmi süreli çalışmaya geçireceğim; karar sizin" deseniz, işsiz kalmamak üzere kısmi süreli çalışmaya geçerler.

Bu işçileri kısmi süreli çalışmaya geçirdim; haftada 22,5 saat çalışmaya başladılar. Ücretleri de tabii yarı yarıya düştü. Üç beş ay böyle çalıştırdıktan sonra bu işçileri işten çıkardım. 20 yıllık kıdem tazminatlarını hangi ücret üzerinden ödeyeceğim? Tabii ki kısmi süreli çalıştıkları sürede aldıkları yarım ücret üzerinden. Böylece kıdem tazminatını yarıya indirmiş olacağım.

Bizde böyle acımasız ve şerefsiz patron yoktur. Tabii ki bu teşvik uygulamasını öngörenlerin de amacı, yaşı ilerleyen (genellikle kıdemli) işçilerin istihdam edilebilirliğini artırmaktır. Benim gibi eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürenler olmasa ne kadar iyi olacak.